

Opgave 3

Conjunctuur in beweging

De conjunctuurontwikkeling in Nederland kan worden beschreven aan de hand van conjunctuurindicatoren.

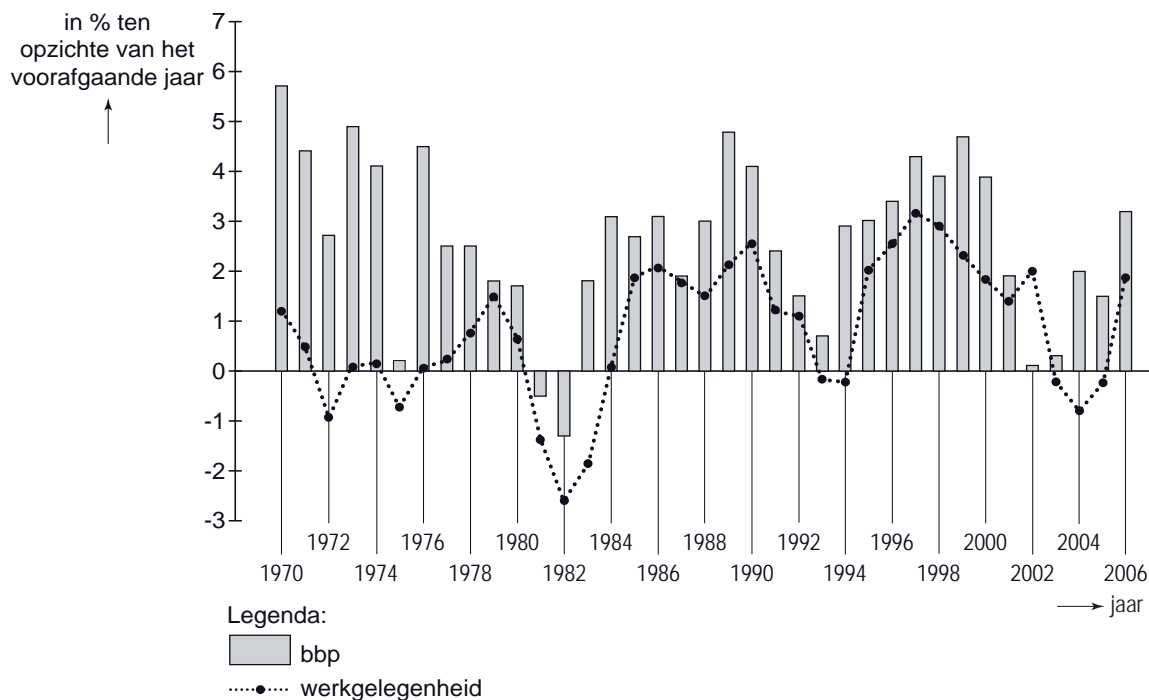
Conjunctuurindicatoren zijn bijvoorbeeld het bruto binnenlands product (bbp) en de werkgelegenheid: uit een toename van de groei van het bbp en de werkgelegenheid, kan afgeleid worden dat de conjunctuur herstelt. Sommigen zien ook het saldo van de overheidsbegroting als een conjunctuurindicator.

- 2p **9** Noem een andere conjunctuurindicator. Licht toe hoe uit de ontwikkeling van de genoemde indicator een herstel van de conjunctuur kan worden afgelezen.

De Nederlandse overheid gaat bij het opstellen van haar begroting uit van de verwachte gemiddelde groei van het bbp over enkele jaren. De Nederlandse overheidsbegroting voor 2006 liet een tekort zien. In 2006 begon in Nederland na een periode van laagconjunctuur een periode van hoogconjunctuur. Dit herstel van de conjunctuur had gevolgen voor het werkelijke tekort van de overheid over 2006.

- 2p **10** Zal, uitsluitend kijkend naar de conjuncturele ontwikkeling, het werkelijke tekort van de overheid over 2006 lager of hoger zijn dan begroot? Verklaar het antwoord en betrek daarin zowel de inkomsten als de uitgaven van de overheid.

groei reëel bbp en groei werkgelegenheid (in arbeidsjaren)

Uit de figuur blijkt dat in één van de jaren in de periode 2000-2006 de arbeidsproductiviteit per arbeidsjaar is gedaald.

- 2p **11** In welk jaar is de arbeidsproductiviteit per arbeidsjaar gedaald?

In een toelichting bij de figuur leest Richard de volgende informatie.

- In 1970 bedroeg het bbp € 58,1 miljard en in 2005 was dat € 505,6 miljard; dat is een stijging van 770%.
- De groei van het reële bbp in de periode 1970-2006 bedroeg gemiddeld 2,5% per jaar.

Richard verbaast zich over de stijging van 770%. Hij denkt dat een groei van 2,5% per jaar in 35 jaar een groei van $35 \times 2,5\% = 87,5\%$ zou moeten opleveren. Een klasgenoot zegt dat Richard twee fouten maakt.

2p **12** Beschrijf een van die twee fouten.